เงื่อนไขการคว่ำบาตรกับหลักความเป็นอิสระของเลตเตอร์ออฟเครดิต ภายใต้ UCP 600: ศึกษาเปรียบเทียบแนวคำพิพากษาของศาลอังกฤษและศาลสิงคโปร์

Sanctions Clauses and the Independence Principle of Letters of Credit under UCP 600: A Comparative Study of English and Singapore Case Law

ธนพัฒน์ เล็กเกียรติ์ขจร[1] ภารดี ปลื้มโกศล[2] อิทธิพร จันทร์กระจ่าง[3]
เจนวิทย์ นวลแสง[4] และพงศกร จิตติวรรณ[5]
Tanapat Lekkiatkhachorn[1], Paradee Plumkoson[2], Ittiphon Chankrachang[3],
Janewit Nuansang[4] and Pongsakorn Jittiwann[5]

Received: 24 September 2026 Revised: 24 October 2026 Accepted: 25 October 2026

บทคัดย่อ (Abstract)

เลตเตอร์ออฟเครดิตเป็นเครื่องมือสำคัญในการชำระราคาสำหรับการค้าระหว่างประเทศ โดยตั้งอยู่บนหลักความเป็นอิสระของเครดิตและหลักการพิจารณาเฉพาะเอกสารตาม UCP 600 แต่การขยายตัวของมาตรการคว่ำบาตรทางเศรษฐกิจและการเงินระหว่างประเทศทำให้ธนาคารต้องคำนึงถึงข้อจำกัดตามกฎหมายคว่ำบาตร และนิยมกำหนดเงื่อนไขการคว่ำบาตรไว้ในเลตเตอร์ออฟเครดิตหรือคำยืนยันเครดิต จึงเกิดปัญหาว่าเงื่อนไขดังกล่าว ตลอดจนการปฏิเสธการชำระเงินด้วยเหตุแห่งมาตรการคว่ำบาตร มีผลต่อหลักความเป็นอิสระของเครดิตและการใช้ข้อ 14(h) ของ UCP 600 อย่างไร

บทความนี้ใช้วิธีการศึกษาเชิงเอกสารทางกฎหมาย โดยวิเคราะห์แนวทางของสภาหอการค้านานาชาติ (ICC) และเปรียบเทียบคำพิพากษาของศาลอังกฤษในคดี Celestial Aviation กับศาลสิงคโปร์ในคดี Kuvera Resources ผลการศึกษาพบว่า สองคดีให้ผลต่างกันเพราะฐานที่ธนาคาร

[1] คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา; Faculty of Law, Burapha University. E-mail: tanapatl@buu.ac.th

[2] คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา; Faculty of Law, Burapha University. E-mail: paradee9@go.buu.ac.th

[3] คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา; Faculty of Law, Burapha University.
E-mail: ittiphon.chankrachang@gmail.com

[4] คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา; Faculty of Law, Burapha University E-mail: janewit@go.buu.ac.th

[5] คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา; Faculty of Law, Burapha University.
E-mail: pongsakorn.ji@go.buu.ac.th

ยกขึ้นต่อสู้และศาลใช้วินิจฉัยต่างกัน ในคดี Celestial Aviation ธนาคารอ้างบทห้ามตามกฎหมายของสหราชอาณาจักร ศาลจึงตีความบทห้ามอย่างกว้างตามวัตถุประสงค์ของกฎหมาย แต่ผลที่ภาระผูกพันตามเครดิตถูกระงับไว้เป็นเพียงสมมติฐานที่คู่ความตกลงกัน มิใช่ข้อวินิจฉัยของศาล ส่วนในคดี Kuvera แม้ธนาคารผู้ยืนยันเครดิตจะเป็นสาขาของธนาคารสหรัฐอเมริกา แต่คดีต่อสู้และวินิจฉัยผ่านเงื่อนไขการคว่ำบาตรในคำยืนยันเครดิตเท่านั้น ศาลอุทธรณ์ตีความเงื่อนไขอย่างเคร่งครัดตามมาตรฐานภาวะวิสัย โดยมิได้วินิจฉัยความสมบูรณ์ของเงื่อนไขนั้น

สำหรับกฎหมายไทย หากผู้รับประโยชน์เป็นบุคคลที่ถูกกำหนดตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายฯ ต้องพิจารณากลไกเฉพาะของกฎหมายดังกล่าวก่อนสรุปว่าหนี้ตกเป็นโมฆะตามมาตรา 150 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ข้อห้ามชั่วคราวทำให้ธนาคารยังไม่ผิดนัดตามมาตรา 205 ส่วนมาตรา 219 ใช้เมื่อการชำระหนี้กลายเป็นพ้นวิสัยอย่างแท้จริง สำหรับเงื่อนไขที่ธนาคารกำหนดขึ้นเองอาจตีความให้เป็นคุณแก่ผู้รับประโยชน์ได้ตามมาตรา 4 วรรคท้ายแห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ. 2540 บทความนี้จึงเสนอให้ธนาคารแห่งประเทศไทยออกหลักเกณฑ์ด้านการบริหารความเสี่ยงที่กำหนดมาตรฐานขั้นต่ำของเงื่อนไขการคว่ำบาตร โดยประสานกับสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

คำสำคัญ: เลตเตอร์ออฟเครดิต, หลักความเป็นอิสระของเครดิต, UCP 600, เงื่อนไขการคว่ำบาตร

Abstract

Letters of credit (L/Cs), a key payment instrument in international trade, rest on the independence and documentary principles under UCP 600. Expanding international sanctions have led banks to include sanctions clauses in L/Cs and confirmations, raising the question of how such clauses and sanctions-based refusals of payment affect the independence principle and Article 14(h).

Through documentary legal analysis, this article analyses International Chamber of Commerce (ICC) guidance and compares Celestial Aviation (England) with Kuvera Resources (Singapore). The outcomes differ because of the basis on which each bank resisted payment and each court decided. In Celestial Aviation, the bank relied on a UK statutory prohibition, which the courts construed broadly in light of its purpose; the suspension of the payment obligation, however, was assumed by agreement rather than decided. In Kuvera, although the confirming bank was a branch of a US bank, the case was argued and decided solely through the sanctions clause

in the confirmation, which the Court of Appeal construed strictly against an objective standard, leaving the validity of the clause open.

Under Thai law, where the beneficiary is a designated person under the Counter-Terrorism and Proliferation of Weapon of Mass Destruction Financing Act B.E. 2559 (2016), that Act's specific mechanisms must be considered before the obligation is treated as void under Section 150 of the Civil and Commercial Code. A temporary prohibition means that the bank is not in default under Section 205, whereas Section 219 applies only where performance becomes genuinely impossible. A bank-drafted clause may be interpreted in favour of the beneficiary under the last paragraph of Section 4 of the Unfair Contract Terms Act B.E. 2540 (1997). The article proposes that the Bank of Thailand, in coordination with the Anti-Money Laundering Office, issue minimum risk-management standards for sanctions clauses.

Keywords: Letters of credit, Independence principle, UCP 600, Sanctions clauses

บทนำ (Introduction)

ในธุรกรรมการค้าระหว่างประเทศ ผู้ซื้อและผู้ขายมักไม่เคยรู้จักกันมาก่อน ตั้งอยู่คนละประเทศ อยู่ภายใต้ระบบกฎหมายและระบบธนาคารที่แตกต่างกัน ความเสี่ยงจากการชำระราคาจึงเป็นอุปสรรคสำคัญประการหนึ่งของการค้าระหว่างประเทศ กล่าวคือ ผู้ขายย่อมหวั่นเกรงว่าเมื่อส่งมอบสินค้าไปแล้วจะไม่ได้รับชำระราคา ขณะที่ผู้ซื้อก็หวั่นเกรงว่าเมื่อชำระราคาล่วงหน้าไปแล้วจะไม่ได้รับสินค้าตามที่ตกลงกันไว้ คู่สัญญาทั้งสองฝ่ายจึงต้องแสวงหาวิธีการชำระราคาที่สร้างความมั่นใจให้แก่ทั้งสองฝ่ายไปพร้อมกัน เลตเตอร์ออฟเครดิต (L/C) จึงถูกนำมาใช้อย่างแพร่หลายและเป็นที่นิยมในฐานะเครื่องมือที่ช่วยเชื่อมความไว้วางใจระหว่างคู่สัญญาโดยอาศัยธนาคารเป็นตัวกลาง โดยอยู่ภายใต้ระเบียบและแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับเครดิตที่มีเอกสารประกอบ ฉบับที่ 600 (UCP 600) ซึ่งจัดทำขึ้นโดยสภาหอการค้านานาชาติ (ICC) ซึ่งมีผลใช้บังคับมาตั้งแต่วันที่ 1 กรกฎาคม ค.ศ. 2007

กลไกของ L/C ตั้งอยู่บนหลักความเป็นอิสระของเครดิต (Independence Principle หรือ Autonomy Principle) ประกอบกับหลักการพิจารณาเฉพาะเอกสาร (Documentary Principle) ซึ่งทำให้ผู้ขายมั่นใจได้ว่าจะได้รับชำระเงินเมื่อยื่นเอกสารถูกต้องครบถ้วน แม้จะมีข้อโต้แย้งในสัญญาซื้อขายก็ตาม

อย่างไรก็ดี ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา มาตรการคว่ำบาตรทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศได้ขยายขอบเขตครอบคลุมไปถึงธุรกรรมทางการเงินเพิ่มมากขึ้น ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดคือกรณี

ของสหพันธรัฐรัสเซีย ซึ่งสหภาพยุโรป สหรัฐอเมริกา และสหราชอาณาจักร ใช้มาตรการคว่ำบาตรมาตั้งแต่ปี ค.ศ. 2022 ซึ่งล้วนส่งผลโดยตรงต่อการชำระราคาโดย L/C เพราะถ้าหากธนาคารตลอดจนผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องไปทำธุรกรรมที่เกี่ยวเนื่องกับบุคคล สินค้า หรือประเทศที่ถูกใช้มาตรการคว่ำบาตร อาจจะมีความเสี่ยงที่จะถูกลงโทษตามกฎหมายภายในของตนหากยังคงชำระเงินต่อไป ธนาคารจำนวนมากจึงเลือกปฏิเสธการชำระเงิน หรือแทรกเงื่อนไขการคว่ำบาตร (Sanctions clauses) เอาไว้ในเครดิตนับตั้งแต่เวลาที่มีการเปิด L/C เพื่อสงวนสิทธิไม่ต้องรับผิดหากธุรกรรมนั้นเกี่ยวข้องกับการคว่ำบาตร ผลกระทบดังกล่าวปรากฏในข้อมูลเชิงประจักษ์จากผลสำรวจของธนาคารพัฒนาเอเชียในปี ค.ศ. 2023 ซึ่งรวบรวมคำตอบจากธนาคาร 137 แห่งใน 54 ประเทศ พบว่าธนาคารผู้ตอบแบบสำรวจราวร้อยละ 60 ได้รับผลกระทบต่อธุรกรรมการเงินเพื่อการค้าจากการรุกรานยูเครนของรัสเซีย เนื่องจากความไม่แน่นอนทางภูมิรัฐศาสตร์ ความผันผวนของค่าเงิน ความเสี่ยงด้านการคว่ำบาตร และราคาสินค้าโภคภัณฑ์ที่สูงขึ้น ขณะที่ราวร้อยละ 54 ระบุว่าข้อกำหนดด้านการตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้า และการป้องกันการฟอกเงินเป็นอุปสรรคต่อการให้บริการทางการเงินเพื่อการค้า (Beck et al., 2023, pp. 2, 4–5)

แม้ในทางทฤษฎี มาตรการคว่ำบาตรที่เกิดจากกฎหมายระหว่างประเทศหรือกฎหมายภายในซึ่งมีลักษณะเป็นกฎหมายบังคับเด็ดขาด (Mandatory rules) ย่อมมีผลจำกัดหรือระงับการปฏิบัติตามข้อตกลงชำระราคาของเอกชนซึ่งเป็นเรื่องกฎหมายเอกชนโดยแท้ก็ตาม แต่การที่ธนาคารปฏิเสธชำระเงินหรือแทรกเงื่อนไขการคว่ำบาตรที่มีถ้อยคำกว้างขวางเกินสมควรย่อมส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นในระบบ L/C โดยรวม สร้างความไม่แน่นอนให้แก่ผู้ส่งออกซึ่งเป็นฝ่ายที่คาดหวังหลักประกันจากเครดิตมาแต่ต้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าหากมาตรการคว่ำบาตรถูกนำมาใช้ภายหลังจากที่ผู้ขายได้ปฏิบัติตามเงื่อนไขเครดิตและยื่นเอกสารถูกต้องครบถ้วนแล้ว หรือในระหว่างที่กำลังรอการชำระเงิน ซึ่งถือเป็นสถานการณ์ที่ผู้ส่งออกไม่อาจคาดหมายหรือป้องกันความเสี่ยงล่วงหน้าได้เลย

งานศึกษาในต่างประเทศ เช่น Lupton (2022) เห็นว่าเงื่อนไขการคว่ำบาตรไม่อาจจัดเข้าในกรอบของข้อ 14(h) ได้โดยง่าย และเงื่อนไขที่อ้างนโยบายภายในหรือดุลยพินิจของธนาคารย่อมบั่นทอนลักษณะเพิกถอนไม่ได้ของเครดิต ส่วน Bezuidenhout (2023) เสนอให้ธนาคารใช้ตัวอย่างเงื่อนไขตามแนวทางของ ICC แทนเงื่อนไขที่มีถ้อยคำกว้าง แต่งานทั้งสองจัดทำขึ้นก่อนแนวทางฉบับรวมของ ICC ปี ค.ศ. 2024 และก่อนคำพิพากษาศาลสูงสุดแห่งสหราชอาณาจักรในคดี Celestial Aviation ส่วนงานภาษาไทยมุ่งศึกษาข้อยกเว้นเรื่องการฉ้อฉลใน L/C (กิตสุรณ สังขสุวรรณ์, 2567) และมาตรการตรวจสอบลูกค้าในธุรกรรม L/C (ศศิมา จันทรจิตร, 2565) เท่าที่ผู้เขียนสืบค้น ยังไม่พบงานที่วิเคราะห์ผลของเงื่อนไขการคว่ำบาตรต่อภาระผูกพันของธนาคารตาม UCP 600 ในบริบทกฎหมายไทย บทความนี้จึงมุ่งเติมเต็มช่องว่างดังกล่าว โดยตั้งคำถามในการศึกษาไว้สามประการ

ได้แก่ (1) เงื่อนไขการคว่ำบาตรประเภทใดมีผลต่อภาระผูกพันในการชำระเงินตามเครดิต ระหว่างบทห้ามตามกฎหมายกับเงื่อนไขที่ธนาคารกำหนดขึ้นเอง (2) ข้อ 14(h) ของ UCP 600 ใช้กับเงื่อนไขดังกล่าวอย่างไร และ (3) กฎหมายไทยจะให้ผลแก่เงื่อนไขดังกล่าวอย่างไร โดยใช้วิธีการศึกษาวิจัยเชิงเอกสารทางกฎหมาย วิเคราะห์ UCP 600 แนวทางของ ICC ร่วมกับคำพิพากษาของศาลอังกฤษและศาลสิงคโปร์ เนื่องจากทั้งสองประเทศเป็นศูนย์กลางทางการเงินของโลก และมีคดีเกี่ยวกับประเด็นนี้เกิดขึ้นและได้รับการวินิจฉัยจากศาลแล้ว โดยพิจารณาบริบทของกฎหมายไทยประกอบด้วย

แนวคิดและหลักกฎหมายว่าด้วยมาตรการคว่ำบาตรทางการเงินระหว่างประเทศ

มาตรการคว่ำบาตร (Sanctions) ในทางกฎหมายระหว่างประเทศ หมายถึง มาตรการบีบบังคับทางเศรษฐกิจ การเงิน หรือทางการทูตที่รัฐหรือกลุ่มรัฐนำมาใช้ต่อรัฐอื่น บุคคล หรือนิติบุคคล เพื่อกดดันให้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ขัดต่อกฎหมายระหว่างประเทศหรือคุกคามสันติภาพและความมั่นคงระหว่างประเทศ (Jus Mundi, 2025) โดยแบ่งออกได้เป็นสองประเภทใหญ่ตามที่มาของอำนาจ ประเภทแรก คือมาตรการคว่ำบาตรพหุภาคีภายใต้กรอบขององค์การสหประชาชาติ ซึ่งคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติมีอำนาจกำหนดขึ้นตามข้อ 41 แห่งกฎบัตรสหประชาชาติ ถือเป็นมาตรการที่มิใช่การใช้กำลังทหารและมีผลผูกพันรัฐสมาชิกทุกประเทศ ประเภทที่สอง คือ มาตรการคว่ำบาตรฝ่ายเดียวหรือกลุ่มพันธมิตร (Unilateral/Plurilateral Sanctions) ซึ่งรัฐหรือกลุ่มของรัฐกำหนดขึ้นเองโดยอาศัยกฎหมายภายในของตน และไม่ผ่านความเห็นชอบจากคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติ

กรณีสหพันธรัฐรัสเซียเป็นตัวอย่างของมาตรการคว่ำบาตรฝ่ายเดียวที่มีขอบเขตกว้างที่สุดในปัจจุบัน สหภาพยุโรปจำกัดธุรกรรมกับภาคการเงิน พลังงาน และอุตสาหกรรมป้องกันประเทศของรัสเซียตามระเบียบคณะมนตรีแห่งสหภาพยุโรปที่ 833/2014 ซึ่งถูกแก้ไขเพิ่มเติมอย่างต่อเนื่อง ล่าสุดคือชุดมาตรการที่ 21 ตามระเบียบที่ 2026/1848 ลงวันที่ 23 กรกฎาคม ค.ศ. 2026 สหรัฐอเมริกาอาศัยคำสั่งประธานาธิบดีที่ 14024 ขึ้นบัญชี Specially Designated Nationals (SDN) ต่อธนาคารรัสเซียรายใหญ่ เช่น Sberbank และ VTB Bank ส่วนสหราชอาณาจักรออกระเบียบว่าด้วยมาตรการคว่ำบาตรรัสเซีย ค.ศ. 2019 (Russia (Sanctions) (EU Exit) Regulations 2019)

ลักษณะร่วมประการหนึ่งของมาตรการคว่ำบาตรฝ่ายเดียวในปัจจุบันคือการมีผลบังคับข้ามอาณาเขต (Extraterritorial Effect) โดยเฉพาะมาตรการคว่ำบาตรรองของสหรัฐอเมริกา (Secondary Sanctions) ซึ่งอาศัยอำนาจตามคำสั่งประธานาธิบดีที่ 14114 ที่อาจลงโทษสถาบันการเงินต่างชาติซึ่งไม่มีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับสหรัฐอเมริกาเลย หากสถาบันนั้นดำเนินธุรกรรมที่มีนัยสำคัญกับบุคคลหรือภาคส่วนที่ถูกคว่ำบาตร ลักษณะเช่นนี้ทำให้ธนาคารทั่วโลก แม้กระทั่ง

ธนาคารในประเทศที่ไม่ได้เข้าร่วมมาตรการคว่ำบาตรนั้นโดยตรง ต้องจัดวางระบบตรวจสอบรายชื่อ (Sanctions Screening) เพื่อประเมินความเสี่ยงก่อนดำเนินธุรกรรมทุกครั้ง อันเป็นที่มาของแรงกดดันให้ธนาคารต้องแทรกเงื่อนไขการคว่ำบาตรไว้ใน L/C ดังจะได้กล่าวถึงในหัวข้อถัดไป

หลักกฎหมายว่าด้วยการชำระราคาด้วยเลตเตอร์ออฟเครดิตภายใต้ UCP 600

L/C เป็นเครื่องมือชำระราคาที่น่าเชื่อถือในทางการค้าระหว่างประเทศ เนื่องจากตั้งอยู่บนพื้นฐานของหลักสำคัญสองประการ ประการแรกคือ หลักความเป็นอิสระของเครดิต ซึ่งบัญญัติไว้ในข้อ 4 ของ UCP 600 ว่าเครดิตเป็นธุรกรรมที่แยกต่างหากจากสัญญาซื้อขายหรือสัญญาอื่นใดอันเป็นมูลเหตุของเครดิตนั้น ธนาคารไม่มีส่วนเกี่ยวข้องหรือถูกผูกพันด้วยสัญญาดังกล่าว แม้เครดิตจะมีการอ้างถึงสัญญานั้นก็ตาม ผลของหลักการนี้คือภาระผูกพันของธนาคารในการชำระเงินเป็นภาระผูกพันเด็ดขาดที่เกิดขึ้นเองจากตัวเครดิต มิใช่ภาระผูกพันที่สืบเนื่องมาจากสัญญาซื้อขาย ประการที่สองคือหลักการพิจารณาเฉพาะเอกสาร ตามข้อ 5 ของ UCP 600 ซึ่งกำหนดว่าธนาคารติดต่อเกี่ยวกับเอกสารเท่านั้น มิใช่สินค้า บริการ หรือการปฏิบัติงานที่เอกสารนั้นอาจเกี่ยวข้อง นักวิชาการเรียกหลักการทั้งสองนี้รวมกันว่า หลักการ “จ่ายก่อน โต้แย้งภายหลัง” (Pay First, Litigate Later) ทำให้ L/C ได้รับความนิยมอย่างกว้างขวางในฐานะเครื่องมือบริหารความเสี่ยงของผู้ส่งออก (Ellinger & Neo, 2010) หลักความเป็นอิสระของภาระผูกพันของธนาคารผู้ยืนยันเครดิตได้รับการยืนยันอย่างชัดเจนในคดี United City Merchants (Investments) Ltd v. Royal Bank of Canada (1983) โดยศาลวางหลักว่า หากเอกสารที่ผู้รับประโยชน์นำเสนอต่อธนาคารผู้ยืนยันเครดิตปรากฏว่าเป็นไปตามข้อกำหนดของเครดิต ธนาคารผู้ยืนยันเครดิตย่อมมีหน้าที่ตามสัญญาที่จะชำระเงิน โดยไม่อาจนำข้อพิพาทเกี่ยวกับการปฏิบัติตามสัญญาซื้อขายระหว่างผู้ซื้อกับผู้ขายมาเป็นเหตุในการปฏิเสธหรือชะลอการชำระเงิน ทั้งนี้ หลักความเป็นอิสระดังกล่าวอยู่ภายใต้ข้อยกเว้นสำคัญ เช่น กรณีที่ผู้รับประโยชน์มีส่วนในการฉ้อฉลเกี่ยวกับการนำเสนอเพื่อขอรับชำระเงิน ([1983] 1 AC 168, at 183–184; Byrne et al., 2010, pp. 394–395).

ส่วนการตรวจสอบเอกสารที่ผู้รับประโยชน์ยื่นมานั้น ข้อ 14 แห่ง UCP 600 กำหนดให้ธนาคารต้องตรวจสอบเอกสารโดยพิจารณาจากสภาพภายนอกของเอกสารเท่านั้น (On Their Face) ภายในระยะเวลาไม่เกินห้าวันทำการธนาคารนับแต่วันที่ได้รับเอกสาร โดยยึดหลักการตรวจสอบอย่างเคร่งครัด (Strict Compliance) กล่าวคือเอกสารที่ยื่นมาต้องสอดคล้องกับเงื่อนไขเครดิตอย่างครบถ้วน หากมีข้อความไม่ตรงกันแม้เพียงเล็กน้อยธนาคารย่อมมีสิทธิปฏิเสธการรับเอกสารนั้นได้ อย่างไรก็ตาม ข้อ 14(h) ของ UCP 600 ได้บัญญัติข้อยกเว้นที่สำคัญไว้ว่า หากเครดิตมีเงื่อนไขซึ่งไม่ได้กำหนดให้ต้องแสดงเอกสารใดเพื่อพิสูจน์การปฏิบัติตามเงื่อนไขนั้น (Non-Documentary Condition) ธนาคารจะต้องถือว่าไม่มีการกำหนดเงื่อนไขดังกล่าวไว้เลย และไม่นำเงื่อนไขนั้นมา

พิจารณาในการตรวจสอบเอกสาร บทบัญญัตินี้มีเจตนารมณ์เพื่อป้องกันมิให้ธนาคารต้องเข้าไปวินิจฉัยข้อเท็จจริงที่อยู่นอกเหนือขอบเขตของเอกสารที่ยื่นมา อันจะทำลายความชัดเจนและความรวดเร็วของกระบวนการตรวจสอบเอกสารซึ่งเป็นหลักการสำคัญของ L/C

นอกจาก UCP 600 แล้ว ICC ยังได้จัดทำมาตรฐานการปฏิบัติงานธนาคารระหว่างประเทศ (International Standard Banking Practice: ISBP) ซึ่งฉบับปัจจุบันคือ ISBP ฉบับเลขที่ 821 ประกาศใช้เมื่อ ค.ศ. 2023 (International Chamber of Commerce [ICC], 2023) เพื่อขยายความและอธิบายวิธีปฏิบัติในการตรวจสอบเอกสารประเภทต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับ UCP 600 ทั้งนี้ทั้ง UCP 600 และ ISBP ล้วนออกแบบมาสำหรับเอกสารการค้าตามประเพณีทั่วไป เช่น ใบตราส่งสินค้า ใบกำกับสินค้า กรมธรรม์ประกันภัย และใบรับรองแหล่งกำเนิดสินค้า มิได้มีบทบัญญัติใดกล่าวถึงเอกสารรับรองการปลอดจากรายชื่อคว่ำบาตร (Sanctions Compliance Certificate) หรือเงื่อนไขการคว่ำบาตรไว้เป็นการเฉพาะ

ด้วยเหตุนี้ เมื่อธนาคารแทรกเงื่อนไขการคว่ำบาตรที่มีถ้อยคำในทำนองว่า “ธนาคารขอสงวนสิทธิ์ไม่ชำระเงินหากมีเหตุอันควรสงสัยว่าธุรกรรมนั้นเกี่ยวข้องกับบุคคล เรือ หรือประเทศที่อยู่ภายใต้มาตรการคว่ำบาตรที่ใช้บังคับ” ไว้ในเครดิตหรือในคำยืนยันเครดิต จึงเกิดคำถามทางกฎหมายที่สำคัญอย่างน้อยสองประการ ประการแรกคือ เงื่อนไขดังกล่าวเข้าลักษณะเป็นเงื่อนไขที่ไม่ใช่เอกสารตามข้อ 14(h) ซึ่งธนาคารไม่ต้องนำมาพิจารณาหรือไม่ เพราะข้อเท็จจริงว่าเรือขนส่งสินค้าหรือคู่ค้าอยู่ในบัญชีคว่ำบาตรหรือไม่นั้น มิอาจตรวจสอบได้จากสภาพภายนอกของเอกสารที่ยื่นมาแต่อย่างใด ประการที่สองคือ หากยอมรับว่าเงื่อนไขการคว่ำบาตรมีผลบังคับได้ เงื่อนไขดังกล่าวจะทำให้ L/C เสื่อมสภาพจากการเป็นภาระผูกพันเด็ดขาดไปเป็นเพียงคำมั่นสัญญาที่มีเงื่อนไข (Conditional Undertaking) อันขัดต่อจุดมุ่งหมายเชิงพาณิชย์ดั้งเดิมของเครดิตหรือไม่ ประเด็นทั้งสองนี้ยังไม่มีคำตอบที่ชัดเจนตายตัวในตัวบท UCP 600 เอง จึงต้องอาศัยแนวทางของ ICC และแนวคำพิพากษาของศาลในการวินิจฉัยดังจะกล่าวต่อไปในหัวข้อถัดไป

จะเห็นได้ว่า หลักความเป็นอิสระและหลักการพิจารณาเฉพาะเอกสารพัฒนาขึ้นโดยมีข้อยกเว้นหลักคือการฉ้อฉลของผู้รับประโยชน์ ([1983] 1 AC 168) ขณะที่มาตรการคว่ำบาตรได้พัฒนาจากเครื่องมือกีดกันรัฐเป้าหมายออกจากเศรษฐกิจโลก (Mulder, 2022) ไปสู่มาตรการเจาะจงบุคคล เรือ และธุรกรรมทางการเงิน ซึ่งมีผลข้ามอาณาเขต มาตรการแบบเจาะจงนี้บังคับให้ธนาคารต้องพิจารณาข้อเท็จจริงนอกเอกสาร เช่น ผู้รับประโยชน์ที่แท้จริงของเรือ อันขัดกับหลักการพิจารณาเฉพาะเอกสาร เงื่อนไขการคว่ำบาตรจึงเป็นจุดที่หลักกฎหมายเอกชนของ L/C ปะทะกับกฎหมายมหาชนที่มีวัตถุประสงค์ด้านความมั่นคง ดังจะวิเคราะห์ในหัวข้อถัดไป

ผลของเงื่อนไขการคว่ำบาตรกับหลักความเป็นอิสระของเครดิต

1. ท่าทีของสภาหอการค้านานาชาติ

ICC ตระหนักถึงปัญหาดังกล่าวมาตั้งแต่ ค.ศ. 2014 โดยคณะกรรมาธิการการธนาคารของ ICC ได้จัดทำเอกสารแนวทางว่าด้วยการใช้เงื่อนไขการคว่ำบาตรในเครื่องมือทางการเงินการค้าที่อยู่ภายใต้กฎเกณฑ์ของ ICC ขึ้น โดยเอกสารเลขที่ 470/1238 ชี้ให้เห็นว่าการที่ธนาคารใช้เงื่อนไขการคว่ำบาตรที่มีถ้อยคำกว้างขวางเกินกว่าขอบเขตของกฎหมายหรือระเบียบคว่ำบาตรที่มีผลบังคับใช้แก่ธนาคารนั้นจริง ย่อมก่อให้เกิดความเสี่ยงต่อความน่าเชื่อถือของระบบเครดิตโดยรวม และแนะนำให้ธนาคารหลีกเลี่ยงการออกเครื่องมือทางการเงินที่มีเงื่อนไขการคว่ำบาตรซึ่งกำหนดข้อจำกัดเกินไปกว่าหรือขัดแย้งกับข้อกำหนดทางกฎหมายหรือระเบียบที่บังคับใช้จริง (ICC, 2014, para. 2.4) ต่อมาใน ค.ศ. 2020 ICC ได้ออกภาคผนวกเพิ่มเติมซึ่งเคยระบุไว้อย่างชัดเจนว่าเงื่อนไขการคว่ำบาตรมีสถานะเป็นเงื่อนไขที่ไม่ใช่เอกสารตามความหมายของ UCP 600 และของกฎเกณฑ์ว่าด้วยการค้ำประกันเมื่อทวงถามระหว่างประเทศ (The Uniform Rules for Demand Guarantees: URDG 758) ทว่าในเดือนพฤศจิกายน ค.ศ. 2024 ICC ได้ถอนข้อความดังกล่าวออกจากแนวทางฉบับรวม โดยให้เหตุผลว่าเพื่อหลีกเลี่ยงมิให้เข้าใจว่าเงื่อนไขการคว่ำบาตรต้องได้รับการวิเคราะห์แตกต่างไปจากเงื่อนไขอื่นในเครื่องมือทางการเงินการค้า และวางหลักเกณฑ์ใหม่แทนการจัดประเภทแบบตายตัวเดิม กล่าวคือสถานะของเงื่อนไขการคว่ำบาตรจะขึ้นอยู่กับถ้อยคำและตำแหน่งที่ปรากฏในเครดิตเป็นสำคัญ หากร่างเป็นเงื่อนไขของการยื่นเอกสารที่ถูกต้อง (Condition for a Complying Presentation) โดยไม่ได้ระบุเอกสารที่ต้องยื่นเพื่อแสดงว่าปฏิบัติตามเงื่อนไขนั้นแล้ว อาจถือเป็นเงื่อนไขที่ไม่ใช่เอกสารตามข้อ 14(h) ของ UCP 600 ได้ แต่หากร่างเป็นเงื่อนไขการชำระเงิน (Term of Payment) ซึ่งทำให้ผู้รับภาระตามเครดิตไม่ต้องชำระเงินในบางสถานการณ์ ก็อาจมีผลใช้บังคับได้ภายใต้ UCP 600 โดยความสมบูรณ์และผลบังคับใช้ยังคงต้องพิจารณาตามกฎหมายที่ใช้บังคับแก่กรณีนั้นเป็นราย ๆ ไป (ICC, 2024, p. 5)

ความเห็นของคณะกรรมาธิการการธนาคารของ ICC ที่ TA.752rev3 (ICC Banking Commission, 2012) เกี่ยวกับกรณีที่ธนาคารผู้เปิดเครดิตถูกขึ้นบัญชีคว่ำบาตรของสหภาพยุโรปภายหลังการยื่นเอกสารถูกต้อง ชี้ว่ากฎหมายบังคับเด็ดขาดมีค่าบังคับเหนือกว่า UCP 600 และธนาคารที่ต้องปฏิบัติตามกฎหมายย่อมได้รับยกเว้นจากภาระผูกพัน แต่ต้องชี้แจงเหตุผลหากผู้รับประโยชน์ร้องขอ แต่ความเห็นดังกล่าวมิได้ตอบคำถามเรื่องสถานะของเงื่อนไขการคว่ำบาตรที่ธนาคารเขียนขึ้นเอง จึงต้องอาศัยแนวคำพิพากษาของศาลในการตีความ

2. แนวคำพิพากษาศาลอังกฤษในคดี *Celestial Aviation Services Ltd v. UniCredit Bank*

คดี Celestial Aviation Services Ltd v. UniCredit Bank (2026) แสดงแนวทางของศาลอังกฤษในประเด็นนี้ได้ชัดเจนที่สุด ข้อเท็จจริงโดยสรุปคือ ระหว่าง ค.ศ. 2005 ถึง 2014 บริษัทให้เช่าเครื่องบินสัญชาติไอร์แลนด์สองบริษัท ได้แก่ Celestial Aviation Services Ltd และ Constitution Aircraft Leasing (Ireland) ได้ทำสัญญาเช่าเครื่องบินพลเรือนให้แก่สายการบินรัสเซีย เพื่อเป็นหลักประกันตามสัญญาเช่าดังกล่าว ธนาคาร Sberbank ของรัสเซียได้ออก L/C ประเภทเครดิตค้ำประกัน (Standby) รวม 12 ฉบับ ระหว่าง ค.ศ. 2017 ถึง 2020 โดยมี UniCredit Bank สาขาลอนดอนเป็นธนาคารผู้ยืนยันเครดิต ภายหลังรัสเซียรุกรานยูเครนเมื่อเดือนกุมภาพันธ์ ค.ศ. 2022 บริษัทผู้ให้เช่าได้บอกเลิกสัญญาเช่าและเรียกให้ UniCredit ชำระเงินตาม L/C แต่ว่าสหราชอาณาจักรได้ขยายขอบเขตมาตรการคว่ำบาตรตามระเบียบว่าด้วยมาตรการคว่ำบาตรรัสเซีย ค.ศ. 2019 ในช่วงเวลาเดียวกัน UniCredit จึงชะลอการชำระเงินและต้องขอใบอนุญาตจากทางการก่อน โดยอ้างว่ามิฉะนั้นแล้วจะเป็นการฝ่าฝืนข้อ 28(3)(c) ของระเบียบดังกล่าว ซึ่งห้ามการให้บริการทางการเงินที่เกี่ยวเนื่องกับธุรกรรมต้องห้าม

คดี Celestial Aviation Services Ltd v. UniCredit Bank นี้ ผ่านการพิจารณาครบทั้งสามชั้นศาล โดยศาลชั้นต้นมีคำพิพากษาเมื่อวันที่ 23 มีนาคม ค.ศ. 2023 ในคดีหมายเลข [2023] EWHC 663 (Comm) วินิจฉัยให้ UniCredit ต้องชำระเงิน โดยเห็นว่าการชำระเงินตาม L/C มิได้อยู่ในขอบเขตของข้อห้าม ข้อ 28(3)(c) ของระเบียบ เนื่องจากการจัดหาอากาศยานเกิดขึ้นก่อนที่ข้อห้ามดังกล่าวจะมีผล และการชำระเงินดังกล่าวมิได้มีความเชื่อมโยงกับการจัดหาอากาศยานตามความมุ่งหมายของระเบียบดังกล่าว อย่างไรก็ตาม ศาลอุทธรณ์ได้กลับคำพิพากษาดังกล่าวเมื่อวันที่ 11 มิถุนายน ค.ศ. 2024 ในคดีหมายเลข [2024] EWCA Civ 628 โดยเห็นว่าถ้อยคำ “เกี่ยวเนื่องกับ” (In Connection With) ในระเบียบคว่ำบาตรมีความหมายกว้าง เพียงมีความเชื่อมโยงในทางข้อเท็จจริงกับธุรกรรมต้องห้ามก็เพียงพอแล้ว โดยไม่จำต้องมีความสัมพันธ์เชิงเหตุและผลโดยตรง แม้สัญญาเช่าเดิมจะทำขึ้นและสิ้นสุดไปก่อนมาตรการคว่ำบาตรจะประกาศใช้ก็ตาม การชำระเงินตามเครดิตค้ำประกันในสถานการณ์เช่นนี้จึงยังถือว่าเกี่ยวเนื่องกับธุรกรรมต้องห้ามอยู่ดี ภาระผูกพันในการชำระเงินของ UniCredit จึงถูกระงับไว้ ต่อมา ศาลสูงสุดมีคำพิพากษาเมื่อวันที่ 25 มีนาคม ค.ศ. 2026 ในคดีหมายเลข [2026] UKSC 10 โดยยกอุทธรณ์ของ Celestial และ Constitution ในประเด็นการตีความ ข้อ 28(3)(c) ซึ่งขณะนั้น UniCredit ได้ชำระเงินหลังได้รับใบอนุญาตแล้ว ข้อพิพาทจึงเหลือเพียงดอกเบี้ยและค่าใช้จ่าย ศาลพิพากษาให้อุทธรณ์แย้งของUniCredit ฟังขึ้น โดยวินิจฉัยว่ามาตรา 44 ของ Sanctions and Anti-Money Laundering Act 2018 (SAMLA)

เป็นข้อต่อสู้ให้ผู้ที่เชื่อโดยมีเหตุอันสมควรว่าตนปฏิบัติตามระเบียบคว่ำบาตร ไม่ต้องรับผิดในหนี้ ดอกเบี้ย และค่าใช้จ่าย

ในการนี้ ศาลสูงสุดได้ให้เหตุผลว่า L/C ก่อให้เกิดสิทธิเอกชนที่ฟ้องร้องบังคับได้ ในขณะที่กฎหมายว่าด้วยการคว่ำบาตรออกมาเพื่อวัตถุประสงค์สาธารณะ และเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์นั้น ข้อ 28(3)(c) จึงห้ามบุคคลอย่างธนาคารให้บริการทางการเงินในบางสถานการณ์ ([2026] UKSC 10, at [60]–[67])

มีข้อสังเกตในคดีนี้ว่า มิใช่กรณีที่ธนาคารแทรกเงื่อนไขการคว่ำบาตรไว้ในเครดิตด้วยตนเอง แต่เป็นกรณีที่กฎหมายภายในของประเทศที่ธนาคารผู้ยืนยันเครดิตตั้งอยู่บังคับห้ามธนาคารชำระเงินโดยตรง ซึ่งอาจจัดเป็นข้อยกเว้นของหลักความเป็นอิสระควบคู่กับข้อยกเว้นเรื่องการฉ้อฉล มากกว่าจะเป็นประเด็นเรื่องการตีความเงื่อนไขใน L/C เอง นอกจากนั้น ศาลสูงสุดยังมิได้วินิจฉัยความสัมพันธ์ระหว่างมาตรการคว่ำบาตรกับหลักความเป็นอิสระของเครดิตโดยตรง แต่วินิจฉัยจากการตีความถ้อยคำ “in connection with” ว่าหมายถึง “ความเชื่อมโยงในทางข้อเท็จจริง” ([2026] UKSC 10, at [65], [88]) ผลในทางปฏิบัติคือกฎหมายบังคับเด็ดขาดครอบคลุมถึงการชำระเงินตามเครดิตได้ เพราะการชำระเงินนั้นเชื่อมโยงในทางข้อเท็จจริงกับสัญญาเช่าอันเป็นสัญญามูลเหตุ (underlying contract) ทั้งที่ตามหลักความเป็นอิสระแล้ว เครดิตย่อมแยกต่างหากจากสัญญามูลเหตุ อย่างไรก็ดี ผลต่อภาระผูกพันตามเครดิต คือการระงับไว้จนกว่าจะได้รับใบอนุญาต เป็นสิ่งที่คู่ความตกลงกันและศาลตั้งเป็นสมมติฐานโดยไม่วินิจฉัย ([2026] UKSC 10, at [67], [88]–[89]) คดีนี้จึงยังมิได้ให้คำตอบว่ากฎหมายคว่ำบาตรมีผลต่อภาระผูกพันเด็ดขาดของธนาคารตาม UCP 600 อย่างไร

3. แนวคำพิพากษาศาลสิงคโปร์ในคดี *Kuvera Resources Pte Ltd v. JPMorgan Chase Bank, NA*

ในขณะที่คดี Celestial Aviation เป็นกรณีของกฎหมายบังคับคว่ำบาตรที่เข้ามาแทรกแซงจากภายนอก แต่ในคดี Kuvera Resources Pte Ltd v. JPMorgan Chase Bank, NA (2023) ของศาลสิงคโปร์ เป็นกรณีที่ธนาคารแทรกเงื่อนไขการคว่ำบาตรไว้ในคำยืนยันเครดิตด้วยตนเองโดยตรง ข้อเท็จจริงของคดีนี้คือ ใน ค.ศ. 2019 บริษัท Kuvera Resources Pte Ltd ซึ่งจดทะเบียนในสิงคโปร์ได้ให้เงินทุนล่วงหน้าแก่ผู้ขายชาวอินโดนีเซียเพื่อจัดซื้อถ่านหินสำหรับขายต่อให้แก่ผู้ซื้อในดูไบ โดยผู้ซื้อได้ให้ธนาคารในดูไบเปิด L/C สองฉบับซึ่งอยู่ภายใต้ UCP 600 ให้ Kuvera เป็นผู้รับประโยชน์ และให้ JPMorgan Chase Bank สาขาสิงคโปร์ทำหน้าที่เป็นธนาคารผู้แจ้งเครดิตและธนาคารผู้ยืนยันเครดิต โดยคำยืนยันของ JPMorgan มีเงื่อนไขการคว่ำบาตรกำหนดไว้ว่าธนาคารจะไม่ต้องรับผิดในกรณีที่ไม่สามารถชำระเงินตามเครดิตที่มีการยื่นเอกสารถูกต้องครบถ้วน หากเอกสารนั้นเกี่ยวข้องกับเรือ บุคคล หรือประเทศใดที่อยู่ในบัญชีหรืออยู่ภายใต้ข้อจำกัดตามกฎหมายว่าด้วยการคว่ำบาตรของสหรัฐอเมริกา เมื่อ Kuvera ยื่นเอกสารซึ่ง JPMorgan ยอมรับว่าถูกต้องครบถ้วนตามเงื่อนไข

เครดิตแล้ว การตรวจสอบภายในของธนาคารกลับพบว่าเรือ Omnia ที่ใช้ขนส่งถ่านหิน ซึ่งเดิมชื่อ Lady Mona อยู่ในบัญชีรายชื่อภายใน (Master List) ของ JPMorgan มาตั้งแต่ ค.ศ. 2015 เนื่องจากเคยมีผู้รับประโยชน์ที่แท้จริงเป็นกลุ่มธุรกิจที่มีสถานประกอบการในซีเรีย บัญชีดังกล่าวเป็นบัญชีที่ธนาคารจัดทำเองและแยกจากบัญชีรายชื่อบุคคลที่ถูกกำหนดเป็นพิเศษและถูกระงับการทำธุรกรรม (Specially Designated Nationals and Blocked Persons List) ซึ่งดูแลโดย สำนักงานควบคุมทรัพย์สินต่างประเทศ (Office of Foreign Assets Control: OFAC) ของกระทรวงการคลังสหรัฐอเมริกา ([2023] SGCA 28, at [9], [47], [53]) JPMorgan จึงปฏิเสธการชำระเงินโดยอ้างเงื่อนไขการคว่ำบาตรดังกล่าว

ศาลสูงแห่งสิงคโปร์มีคำพิพากษาเมื่อ ค.ศ. 2022 ในคดีหมายเลข [2022] SGHC 213 ตัดสินว่าเงื่อนไขการคว่ำบาตรได้ถูกรวมเข้าเป็นส่วนหนึ่งของคำยืนยันเครดิตโดยชอบแล้ว และธนาคารได้พิสูจน์เพียงพอแล้วว่า OFAC น่าจะวินิจฉัยว่าการชำระเงินในสถานการณ์เช่นนี้เป็นการฝ่าฝืนมาตรการคว่ำบาตร ธนาคารจึงมีสิทธิปฏิเสธการชำระเงินได้ แต่ในชั้นอุทธรณ์ซึ่งถือเป็นศาลสูงสุดของสิงคโปร์ ศาลได้มีคำพิพากษาเมื่อ ค.ศ. 2023 ในคดีหมายเลข [2023] SGCA 28 กลับคำพิพากษาในประเด็นสำคัญ โดยศาลอุทธรณ์วินิจฉัยว่าเงื่อนไขการคว่ำบาตรเป็นส่วนหนึ่งของคำยืนยันเครดิต แต่การที่ธนาคารใช้เพียงแนวทางประเมินความเสี่ยงตามดุลยพินิจภายในของตนเอง (Risk-Based Approach) แทนที่จะพิสูจน์ตามมาตรฐานภาวะวิสัย (Objective Standard) ว่ามีการฝ่าฝืนมาตรการคว่ำบาตรเกิดขึ้นจริงนั้น ไม่สอดคล้องกับถ้อยคำของเงื่อนไขการคว่ำบาตรที่ระบุไว้ และเมื่อถึง ค.ศ. 2019 เรือ Omnia จดทะเบียนในนามบริษัทในประเทศบาร์บาโดสและบริหารโดยนิติบุคคลในสหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ ซึ่ง JPMorgan เองยอมรับว่าพยานหลักฐานเรื่องความเป็นเจ้าของของฝ่ายซีเรียในขณะนั้นยังไม่เป็นที่ยุติ (inconclusive) ([2023] SGCA 28, at [67]) ธนาคารจึงไม่มีสิทธิอ้างเงื่อนไขดังกล่าวเพื่อปฏิเสธการชำระเงิน และต้องชำระเงินให้แก่ Kuvera ในที่สุด ([2023] SGCA 28, at [43], [68]) ส่วนความสมบูรณ์ของเงื่อนไขการคว่ำบาตร ศาลอุทธรณ์เห็นว่าไม่จำเป็นต้องวินิจฉัย และให้เพียงความเห็นเบื้องต้นว่ายังคงเป็นปัญหาปลายเปิดอยู่ ([2023] SGCA 28, at [69], [71]) แต่ตั้งข้อสังเกตว่า หากตีความเงื่อนไขให้ธนาคารปฏิเสธการชำระเงินได้ตามการประเมินความเสี่ยงของตนเอง เงื่อนไขนั้นน่าจะขัดกับวัตถุประสงค์เชิงพาณิชย์ของเครดิตชนิดยืนยันอันเป็นแนวทางที่ช่วยรักษาสมดุลระหว่างความจำเป็นด้านการปฏิบัติตามกฎหมายคว่ำบาตรของธนาคารกับการคุ้มครองสิทธิของผู้รับประโยชน์ใน L/C ที่ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในเครดิตได้ครบถ้วนถูกต้องแล้วในเวลาเดียวกัน ([2023] SGCA 28, at [77]–[78])

4. เปรียบเทียบแนวคำพิพากษาของอังกฤษและสิงคโปร์

บทความนี้นำคดีทั้งมาเปรียบเทียบกันโดยดูจากฐานที่ธนาคารยกขึ้นต่อสู้ วิธีการตีความขอบเขตคำวินิจฉัย และผลต่อภาระผูกพันของธนาคาร ซึ่งจะเห็นได้ว่า ศาลของทั้งสองประเทศ

ต่างยอมรับว่าหลักความเป็นอิสระของเครดิตมิใช่หลักเด็ดขาด และวินิจฉัยโดยตีความถ้อยคำที่ธนาคารยกขึ้นอ้างเป็นแกนกลาง มิใช่การชั่งน้ำหนักระหว่างหลักความเป็นอิสระกับประโยชน์สาธารณะในทางนามธรรม แต่ฐานที่ธนาคารยกขึ้นต่อสู้แตกต่างกัน ในคดี Celestial Aviation ธนาคารอ้างบทห้ามตามกฎหมายของสหราชอาณาจักรซึ่งผูกพันสาขาลอนดอนโดยตรง ศาลสูงสุดจึงตีความถ้อยคำ “in connection with” อย่างกว้างตามวัตถุประสงค์ของกฎหมาย โดยถือว่าระบบใบอนุญาตเป็นกลไกบรรเทาผลกระทบต่อเอกชน แต่มิได้วินิจฉัยความสัมพันธ์กับหลักความเป็นอิสระ และผลระงับภาระผูกพันเป็นเพียงสมมติฐาน ([2026] UKSC 10, at [67], [89]) ส่วนในคดี Kuvera ศาลชั้นต้นวินิจฉัยว่า JPMorgan ซึ่งเป็นธนาคารที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายสหรัฐอเมริกาและมีสาขาในสิงคโปร์ ไม่อาจถือได้ว่าปลอดจากการอยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายอื่นนอกเหนือจากกฎหมายสิงคโปร์ ([2023] SGCA 28, at [16]; [2022] SGHC 213, at [138], [142]) แต่คดีต่อสู้และวินิจฉัยผ่านเงื่อนไขในคำยืนยันเครดิตเท่านั้น ศาลอุทธรณ์จึงตีความเงื่อนไขอย่างเคร่งครัดตามมาตรฐานภาวะวิสัย และไม่ยอมให้ธนาคารใช้การประเมินความเสี่ยงภายในแทนการพิสูจน์ข้อเท็จจริง

การตีความที่ต่างกันนี้สะท้อนที่มาของถ้อยคำที่ถูกอ้าง บทบัญญัติที่ตราขึ้นเพื่อประโยชน์สาธารณะย่อมได้รับการตีความให้บรรลุวัตถุประสงค์ ส่วนข้อสัญญาที่ธนาคารร่างขึ้นเพื่อจำกัดภาระผูกพันของตนเองย่อมถูกตีความอย่างแคบ ข้อวิเคราะห์นี้สอดคล้องกับความเห็นของ Lupton (2022, pp. 18–19) และ Smith (2014, อ้างถึงใน [2023] SGCA 28, at [71]) ว่าธนาคารไม่อาจรับรองต่อผู้รับประโยชน์ว่าการชำระเงินขึ้นอยู่กับการยื่นเอกสารถูกต้องเท่านั้น แล้วสงวนสิทธิปฏิเสธเมื่อไม่แน่ใจในความรับผิดทางกฎหมายของตน ข้อคิดเห็นทางกฎหมายต่อคดีทั้งสองก็ตั้งข้อสังเกตในทำนองเดียวกับบทความนี้ กล่าวคือ ศาลสูงสุดแห่งสหราชอาณาจักรมิได้พิจารณาข้อต่อสู้เรื่องหลักความเป็นอิสระ (Quinn Emanuel Urquhart & Sullivan, 2026) และความสมบูรณ์ของเงื่อนไขการคว่ำบาตรในคดี Kuvera ยังมีประเด็นข้อสงสัย (Gibson, Dunn & Crutcher LLP, 2023)

แม้ ICC จะยังมิได้จัดประเภทเงื่อนไขการคว่ำบาตรไว้ตายตัวดังที่กล่าวมาข้างต้น แต่ศาลสูงแห่งสิงคโปร์ในคดี Kuvera ก็ได้วินิจฉัยประเด็นนี้ไว้โดยตรงแล้วว่า เงื่อนไขการคว่ำบาตรซึ่งทำหน้าที่ในลักษณะเงื่อนไขการชำระเงิน อันใช้บังคับภายหลังจากการยื่นเอกสารถูกต้องครบถ้วนแล้ว และมิได้กำหนดให้ผู้รับประโยชน์ต้องยื่นเอกสารใดเพิ่มเติมเพื่อพิสูจน์การปฏิบัติตาม ย่อมไม่ถือเป็นเงื่อนไขที่ไม่ใช่เอกสารตามความหมายที่แท้จริงของหลักดังกล่าว ([2022] SGHC 213, at [120]–[124]) ซึ่งสอดคล้องกับกรอบวิเคราะห์ใหม่ของ ICC ในปี ค.ศ. 2024 ที่แยกระหว่างเงื่อนไขการยื่นเอกสารซึ่งเสี่ยงเป็นเงื่อนไขที่ไม่ใช่เอกสาร กับเงื่อนไขการชำระเงิน ซึ่งอาจใช้บังคับได้ เห็นได้ว่าแนวคำพิพากษาของศาลสิงคโปร์ในคดี Kuvera และแนวทางของ ICC ในปี ค.ศ. 2024 เป็นไปในทิศทางเดียวกันในประเด็นที่ว่า การจัดประเภทเงื่อนไขการคว่ำบาตรภายใต้ข้อ 14(h) มิอาจพิจารณาจากชื่อ

เรียกของเงื่อนไขนั้น แต่ต้องพิจารณาจากหน้าที่และตำแหน่งของถ้อยคำในเครดิตเป็นสำคัญ อันเป็นเกณฑ์ที่มีความชัดเจนกว่าการจัดประเภทแบบตายตัวที่เคยใช้ในอดีต อย่างไรก็ดี ศาลอุทธรณ์มิได้วินิจฉัยประเด็นข้อ 14(h) ไว้ ข้อสรุปนี้จึงมีน้ำหนักเพียงระดับคำพิพากษาศาลชั้นต้นเท่านั้น

5. ข้อพิจารณาตามกฎหมายไทย

มาตรการควำ่บาตรที่ผูกพันธนาคารไทยโดยตรง ได้แก่ การกำหนดบุคคลตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายและการแพร่ขยายอาวุธที่มีอานุภาพทำลายล้างสูง พ.ศ. 2559 ซึ่งรองรับพันธกรณีตามข้อมติคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติเป็นสำคัญ (สุวัฒน์ สัจจะประภา, 2559) กฎหมายฉบับนี้มีกลไกเฉพาะที่ต้องพิจารณาก่อนบทบัญญัติทั่วไปในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ กล่าวคือ ผู้มีหน้าที่รายงานต้องระงับการดำเนินการกับทรัพย์สินของบุคคลที่ถูกกำหนด (มาตรา 8) ผู้ที่ต้องชำระหนี้แก่บุคคลที่ถูกกำหนดตามข้อผูกพันที่เกิดขึ้นก่อนการระงับอาจยื่นคำร้องต่อศาลแพ่งเพื่อขอชำระหนี้เข้าบัญชีที่ถูกระงับ (มาตรา 13) ผู้ถูกระงับอาจขอให้ศาลอนุญาตให้ดำเนินการกับทรัพย์สิน (มาตรา 12) และผู้ปฏิบัติตามกฎหมายโดยสุจริตและไม่ประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงไม่ต้องรับผิดทั้งทางแพ่งและทางอาญา (มาตรา 11) (สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน, 2566) มาตรา 11 จึงทำหน้าที่ใกล้เคียงกับมาตรา 44 แห่ง SAMLA ในคดี Celestial Aviation ด้วยเหตุนี้ หากผู้รับประโยชน์ตกเป็นบุคคลที่ถูกกำหนดภายหลังการเปิดหรือยืนยันเครดิต หนี้ตามเครดิตมิได้ตกเป็นโมฆะ แต่ต้องดำเนินการผ่านกลไกการระงับทรัพย์สินและการยื่นคำร้องต่อศาล ข้อสรุปว่านิติกรรมตกเป็นโมฆะตามมาตรา 150 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์จึงควรจำกัดเฉพาะกรณีที่วัตถุประสงค์ของคำมั่นเป็นการต้องห้ามชัดแจ้งมาแต่ต้น เช่น การเปิดเครดิตให้แก่บุคคลที่ถูกกำหนดอยู่แล้ว และแม้ในกรณีดังกล่าวก็อาจจะต้องพิจารณาความเป็นโมฆะบางส่วนตามมาตรา 173 ประกอบด้วย

ในกรณีที่ข้อห้ามมีผลชั่วคราว เช่น ต้องรอใบอนุญาตหรือคำสั่งศาล ย่อมเป็นกรณีตามมาตรา 205 ซึ่งวางหลักว่าตราบใดที่การชำระหนี้ยังมิได้กระทำลงเพราะพฤติการณ์ที่ลูกหนี้ไม่ต้องรับผิดชอบ ลูกหนี้ยังไม่ผิดนัด ผลคือ ถ้าสุดท้ายมีการอนุญาตหรือมีคำสั่งศาลให้จ่ายเงินแก่ผู้รับประโยชน์ได้ ธนาคารไม่ต้องรับผิดในดอกเบี้ยระหว่างผิดนัดตามมาตรา 224 ในช่วงที่ถูกห้าม ซึ่งให้ผลใกล้เคียงกับคดี Celestial Aviation แต่รอจนสิ้นสุดระยะเวลาของเครดิตหรือเครดิตหมดอายุไปแล้วก็ยังไม่สามารถจ่ายเงินได้ กรณีดังกล่าวอาจจะต้องด้วยมาตรา 219 ซึ่งเป็นกรณีที่การชำระหนี้กลายเป็นพ้นวิสัยเพราะพฤติการณ์อันใดอันหนึ่งซึ่งเกิดขึ้นภายหลังที่ได้ก่อหนี้ และซึ่งลูกหนี้ไม่ต้องรับผิดชอบ ธนาคารผู้เป็นลูกหนี้ย่อมเป็นอันหลุดพ้นจากการชำระหนี้นั้น

ส่วนเงื่อนไขการควำ่บาตรที่ธนาคารกำหนดขึ้นเองโดยไม่มีกฎหมายไทยรองรับดังข้อเท็จจริงในคดี Kuvera การตีความต้องเริ่มจากเจตนาอันแท้จริงตามมาตรา 171 และความประสงค์ในทางสุจริตโดยพิเคราะห์ถึงปกติประเพณีตามมาตรา 368 แห่งประมวลกฎหมายแพ่ง

และพาณิชย์ ซึ่งรวมถึงประเพณีปฏิบัติตาม UCP 600 ที่ศาลฎีกายอมรับให้ใช้บังคับเมื่อคู่สัญญาตกลงไว้ (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 775/2525 (ประชุมใหญ่), อ้างถึงใน ธรรมนูญ พิทยาภรณ์, 2560) หากยังมีข้อสงสัยหลังจากตีความตามมาตรา 171 และมาตรา 368 แล้ว การตีความเงื่อนไขการคว่ำบาตรที่ธนาคารกำหนดขึ้นเองให้เป็นคุณแก่ผู้รับประโยชน์ต้องอาศัยมาตรา 4 วรรคท้าย แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ. 2540 ซึ่งกำหนดให้ตีความสัญญาสำเร็จรูปไปในทางที่เป็นคุณแก่ฝ่ายซึ่งมิได้เป็นผู้กำหนดสัญญานั้น การปรับใช้บทบัญญัตินี้ต้องพิจารณาตามลำดับว่า (1) คำยืนยันเครดิตก่อให้เกิดสัญญาระหว่างธนาคารกับผู้รับประโยชน์หรือไม่ (2) เงื่อนไขการคว่ำบาตรเป็นส่วนหนึ่งของสัญญาสำเร็จรูปที่ธนาคารเป็นผู้กำหนดหรือไม่ และ (3) มีข้อสงสัยในการตีความจริงหรือไม่ หลักการตีความนี้เป็นคนละเรื่องกับคำถามว่าเงื่อนไขดังกล่าวเป็นข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรมหรือไม่ ซึ่งต้องวินิจฉัยตามมาตรา 4 วรรคหนึ่งแยกต่างหาก และเป็นคนละเรื่องกับภาระการพิสูจน์ ซึ่งตกแก่ธนาคารในฐานะผู้กล่าวอ้างข้อเท็จจริงที่ทำให้เงื่อนไขมีผลใช้บังคับ ตามมาตรา 84/1 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางของศาลอุทธรณ์สิงคโปร์ ([2023] SGCA 28, at [4], [61]) ประเด็นเหล่านี้ยังไม่มีแนวคำพิพากษาศาลไทยวินิจฉัยไว้โดยตรง แต่ศาลฎีกาเคยวางแนวว่าการสั่งห้ามธนาคารชำระเงินตามเลตเตอร์ออฟเครดิตต้องพิจารณาด้วยความระมัดระวังอย่างยิ่ง เพราะการไม่ชำระเงินโดยปราศจากเหตุผลที่ยอมรับได้ในวงการค้าระหว่างประเทศย่อมกระทบความน่าเชื่อถือของระบบ (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6793/2543, อ้างถึงใน ธรรมนูญ พิทยาภรณ์, 2560) ซึ่งแนวคำพิพากษาศาลฎีกาในคดีนี้สนับสนุนการตีความเงื่อนไขการคว่ำบาตรอย่างระมัดระวังในทำนองเดียวกับคดี Kuvera

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการศึกษา

ประการแรก ผลของเงื่อนไขการคว่ำบาตรต่อภาระผูกพันตามเครดิตขึ้นอยู่กับฐานที่ธนาคารยกขึ้นต่อสู้ หากเป็นบทห้ามตามกฎหมายที่ผูกพันธนาคารโดยตรง ดังคดี Celestial Aviation บทห้ามอาจครอบคลุมการชำระเงินตามเครดิตผ่านความเชื่อมโยงในทางข้อเท็จจริงกับสัญญามูลเหตุแม้ศาลมิได้วินิจฉัยความสัมพันธ์กับหลักความเป็นอิสระ และผลระงับภาระผูกพันเป็นเพียงสมมติฐานก็ตาม หากเป็นเงื่อนไขที่ธนาคารกำหนดขึ้นเอง ดังคดี Kuvera ธนาคารต้องพิสูจน์ข้อเท็จจริงตามถ้อยคำของเงื่อนไขตามมาตรฐานภาวะวิสัย และไม่อาจอาศัยการประเมินความเสี่ยงภายในแทนได้ ส่วนความสมบูรณ์ของเงื่อนไขยังเป็นปัญหาปลายเปิด

ประการที่สอง สถานะของเงื่อนไขการคว่ำบาตรภายใต้ข้อ 14(h) ต้องพิจารณาจากหน้าที่และตำแหน่งของถ้อยคำในเครดิต ตามแนวทางของ ICC ปี ค.ศ. 2024 ซึ่งสอดคล้องกับคำพิพากษาศาลสูงแห่งสิงคโปร์ในคดี Kuvera แต่ข้อสรุปนี้ยังไม่ได้รับการยืนยันจากศาลอุทธรณ์

ประการที่สาม ในกฎหมายไทย ผลของมาตรการคว่ำบาตรที่ผูกพันธนาคารไทยต้องพิจารณาตามกลไกเฉพาะของกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายฯ ก่อนบทบัญญัติทั่วไปเรื่องโมฆะกรรมหรือการชำระหนี้พ้นวิสัย ส่วนเงื่อนไขที่ธนาคารกำหนดขึ้นเองต้องตีความตามมาตรา 171 และมาตรา 368 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และอาจตีความให้เป็นคุณแก่ผู้รับประโยชน์ได้ตามมาตรา 4 วรรคท้าย แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ. 2540 ซึ่งยังไม่มีแนวคำพิพากษาวินิจฉัย

ข้อเสนอแนะ

ประการแรก ในการร่างเครดิต เงื่อนไขการคว่ำบาตรควรระบุกฎหมาย หน่วยงาน หรือบัญชีคว่ำบาตรที่อ้างอิงให้ชัดเจน และไม่ให้ดุลยพินิจฝ่ายเดียวแก่ธนาคารโดยปราศจากมาตรฐานภาวะวิสัยรองรับ ส่วน ICC อาจพิจารณาจัดทำแนวปฏิบัติที่กำหนดมาตรฐานขั้นต่ำของเงื่อนไขดังกล่าว

ประการที่สอง ธนาคารแห่งประเทศไทยอาจอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติธุรกิจสถาบันการเงิน พ.ศ. 2551 มาตรา 41 ออกหลักเกณฑ์ด้านการบริหารความเสี่ยงที่กำหนดมาตรฐานขั้นต่ำของเงื่อนไขการคว่ำบาตรที่ธนาคารพาณิชย์ไทยใช้เพื่อกำกับการบริหารความเสี่ยงของสถาบันการเงิน โดยไม่กำหนดผลทางแพ่งของข้อสัญญา ซึ่งเป็นอำนาจของศาลที่จะเป็นผู้วินิจฉัยในคดีแพ่ง การจัดทำหลักเกณฑ์ควรประสานกับสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ในฐานะหน่วยงานที่กำกับการปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายฯ ต่อยอดจากความร่วมมือที่ทั้งสองหน่วยงานเริ่มไว้ตั้งแต่ปลายปี พ.ศ. 2567 (ไทยพับลิก้า, 2567)

ประการที่สาม ธนาคารพาณิชย์ไทยที่ทำหน้าที่ธนาคารผู้ยืนยันเครดิตหรือธนาคารผู้แจ้งเครดิตควรตรวจสอบรายชื่อทั้งตามบัญชีบุคคลที่ถูกกำหนดของสำนักงาน ปปง. และบัญชีคว่ำบาตรระหว่างประเทศที่อาจกระทบธุรกรรม และฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ให้แยกการตรวจสอบเอกสารตาม UCP 600 ออกจากการตรวจสอบเงื่อนไขการคว่ำบาตร แนวทางของศาลสิงคโปร์ในคดี Kuvera ซึ่งเรียกร้องหลักฐานตามมาตรฐานภาวะวิสัยก่อนปฏิเสธการชำระเงิน ซึ่งแม้จะเป็นข้อเสนอที่ได้จากการศึกษาเชิงเปรียบเทียบและมิใช่บรรทัดฐานที่ผูกพันศาลไทย แต่คดีดังกล่าวก็มีความสอดคล้องกันกับแนวคำพิพากษาศาลฎีกาที่เคยวินิจฉัยถึงความสำคัญกับความน่าเชื่อถือของเลตเตอร์ออฟเครดิตเอาไว้ (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6793/2543, อ้างถึงใน ธรรมนูญ พิทยาภรณ์, 2560)

เอกสารอ้างอิง (References)

เอกสารภาษาไทย

กิตสุรณ สังขสุวรรณ์. (2567). กลฉ้อฉลในเลตเตอร์ออฟเครดิต. *นิตยสารบทบัณฑิตย์*, *80*(2), 45–84. https://so04.tci-thaijo.org/index.php/botbundit/article/view/270421

ไทยพับลิก้า. (2567). *ปปง. จับมือ ธปท. จี้ธนาคารไทยทำมาตรฐานการทำธุรกรรมกับประเทศเสี่ยงสูง ดูแลความเสี่ยงเกี่ยวกับการคว่ำบาตร*. สืบค้นจาก https://thaipublica.org/2024/12/bank-of-thailand-amlo-joint-statement-on-managing-sanctions-related-risks/ สืบค้นเมื่อ 22 กันยายน 2569.

ธรรมนูญ พิทยาภรณ์. (2560). *การชำระเงินตามสัญญาซื้อขายระหว่างประเทศ (2)* [เอกสารประกอบการบรรยาย]. เนติบัณฑิตยสภา. https://www.thethaibar.or.th/thaibarweb/files/Data_web/3_%20Kong_Borikan/Ekkasan_prakop_kham_banyai/phak_1/8.a_thammanun_phitthayaphon/8_2_a_thammanun.pdf

ศศิมา จันทรจิตร. (2565). เลตเตอร์ออฟเครดิตกับอาชญากรรมทางการเงิน. *The Journal of Law, Public Administration and Social Science*, *6*(1), 69–86. https://so06.tci-thaijo.org/index.php/lawcrru/article/download/249535/171357

สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน. (2566). *แนวทางปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายและการแพร่ขยายอาวุธที่มีอานุภาพทำลายล้างสูง พ.ศ. 2559 สำหรับผู้มีหน้าที่รายงาน*. https://sed.amlo.go.th/uploads/menu/attach_202305011629_644f86814d651.pdf

สุวัฒน์ สัจจะประภา. (2559). *การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่ถูกกำหนดตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายและการแพร่ขยายอาวุธที่มีอานุภาพทำลายล้างสูง พ.ศ. 2559* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย].

เอกสารภาษาต่างประเทศ

Beck, S., Kim, K., Pandey, A., Tayag, M. C., Latoja, M. C., & Malaket, A. R. (2023). *2023 trade finance gaps, growth, and jobs survey* (ADB Briefs No. 256). Asian Development Bank. https://doi.org/10.22617/BRF230334-2

Bezuidenhout, M. (2023). *The effect of sanctions and sanctions clauses in letters of credit on the independent nature of these instruments* [Master's mini-dissertation, North-West University]. NWU Repository. https://repository.nwu.ac.za/bitstreams/057115b5-2a62-48aa-a4a1-d184793ded30/download

Byrne, J. E., Maulella, V. M., Soh, C. S., & Zelenov, A. (2010). *UCP 600: An analytical commentary*. Institute of International Banking Law & Practice.

Council Regulation (EU) No 833/2014 of 31 July 2014 concerning restrictive measures in view of Russia's actions destabilising the situation in Ukraine. Official Journal of the European Union.

Council Regulation (EU) 2026/1848 of 23 July 2026 amending Regulation (EU) No 833/2014 concerning restrictive measures in view of Russia's actions destabilising the situation in Ukraine. Official Journal of the European Union.

Ellinger, E. P., & Neo, D. (2010). *The law and practice of documentary letters of credit*. Hart Publishing.

Executive Order No. 14024, Blocking Property with Respect to Specified Harmful Foreign Activities of the Government of the Russian Federation, 86 Fed. Reg. 20249 (April 15, 2021).

Executive Order No. 14114, Taking Additional Steps with Respect to the Russian Federation's Harmful Activities, 88 Fed. Reg. 89271 (December 22, 2023).

Gibson, Dunn & Crutcher LLP. (2023, October 11). *Sanctions clauses under Singapore law: An objective inquiry, and validity questioned*.

https://www.gibsondunn.com/sanctions-clauses-under-singapore-law-an-objective-inquiry-and-validity-questioned/

International Chamber of Commerce. (2007). Uniform customs and practice for documentary credits (ICC Publication No. 600).

International Chamber of Commerce. (2014). Guidance paper on the use of sanctions clauses in trade finance-related instruments subject to ICC rules (ICC Document No. 470/1238).

International Chamber of Commerce. (2023). International standard banking practice for the examination of documents under UCP 600 (ICC Publication No. 821E).

International Chamber of Commerce. (2024). Consolidated ICC guidance on the use of sanctions clauses in trade finance-related instruments subject to ICC rules. https://iccwbo.org/news-publications/policies-reports/consolidated-icc-guidance-on-the-use-of-sanctions-clauses-in-trade-finance-related-instruments-subject-to-icc-rules/

International Chamber of Commerce Banking Commission. (2012). ICC Banking Commission Opinion TA.752rev3.

Jus Mundi. (2025). Chapter 7: International Sanctions. In Jus Mundi Wiki Notes. https://jusmundi.com.

Lupton, C. S. (2022). A critical evaluation of the use of sanctions clauses in letters of credit. *Potchefstroom Electronic Law Journal*, *25*, Article 13897. https://doi.org/10.17159/1727-3781/2022/v25i0a13897

Mulder, N. (2022). *The economic weapon: The rise of sanctions as a tool of modern war*. Yale University Press.

Quinn Emanuel Urquhart & Sullivan. (2026). *UniCredit v Constitution and Celestial – Supreme Court rules on scope of UK's Russia sanctions regime and impact on aviation letters of credit*. https://quinnsights.quinnemanuel.com/post/102mog8/unicredit-v-constitution-and-celestial-supreme-court-rules-on-scope-of-uks-rus